

**LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖS KANCELIARIJA
EKONOMIKOS POLITIKOS GRUPĖ**

PAŽYMA

**DĖL APLINKOS APSAUGOS AGENTŪROS IR RADIACINĖS SAUGOS CENTRO
ATLIEKAMŲ FUNKCIJŲ RADIOLOGINIO MONITORINGO SRITYJE OPTIMIZAVIMO**

2020-04-20 Nr. NV-1112

Vilnius

1. Rengėjas: Aplinkos ministerija (kartu su Sveikatos apsaugos ministerija).

2. Tikslas: optimizuoti Aplinkos apsaugos agentūros (AAA) ir Radiacinės saugos centro (RSC) atliekamas funkcijas radiologinio monitoringo srityje.

3. Dabartinė situacija:

- 2019-12-20 Vyriausybės kanceliarijoje vykusiame pasitarime dėl pasirengimo vykdyti radiacinio lygio aplinkoje monitoringą nutarta pavesti Aplinkos ministerijai ir Sveikatos apsaugos ministerijai kartu įvertinti AAA ir RSC atliekamas radiacinio lygio aplinkoje monitoringo funkcijas, galimą funkcijų dubliavimą, būtinų lėšų poreikį, galimus finansavimo šaltinius ir pateikti vertinimo išvadas, konkrečius pasiūlymus dėl monitoringo optimizavimo ir kitą informaciją, reikalingą atitinkamiems sprendimams priimti.
- Šiuo metu AAA turi radiologinę laboratoriją, vykdo aplinkos komponentų tyrimus aplinkos oro ir paviršinio vandens, administruoja automatinių radiologinių matavimų – ankstyvojo perspėjimo RADIS sistemą ir išduoda laboratorijoms leidimus taršos šaltinių išmetamų į aplinką teršalų ir jų aplinkos elementuose tyrimams, įskaitant ir leidimus radionuklidų aktyvumo koncentracijų aplinkoje tyrimams.
- RSC turi radiologinę laboratoriją, atlieka valstybinio radiologinio monitoringo organizavimo tyrimus (maisto produktų ir jų žaliavų, geriamojo vandens, kritulių, dirvožemio ir aplinkos gama dozės ekvivalento) ir pagal visus aplinkos radiologinio monitoringo duomenis (tame tarpe ir pateiktus AAA) vertina poveikį visuomenės sveikatai ir gyventojų apšvitai.
- 2020-01-09 Aplinkos ministerijos organizuotame pasitarime (dalyvaujant Sveikatos apsaugos ministerijos, AAA ir RSC atstovams) nutarta, kad AAA ir RSC funkcijos radiologinio monitoringo srityje nesidubliuoja, nes atliekami skirtingų komponentų radiologiniai tyrimai. Taip pat, siekiant optimizuoti funkcijas ir efektyviau panaudoti turimus išteklius, ypač atsižvelgiant planuojamą pradėti Astravo AE eksploatavimą ir į tai, kad RSC yra pagrindinė institucija, teikianti siūlymus dėl apsaugomųjų veiksmų gyventojams, pritarta dėl poreikio AAA funkcijas valstybinio radiologinio monitoringo atlikimo ir ankstyvojo perspėjimo sistemos administravimo srityse perduoti RSC kartu su valstybės biudžeto perduodamų funkcijų vykdymui AAA skiriamomis lėšomis, darbuotojų etatais ir funkcijų vykdymui skirta įranga.
- Aplinkos ministerija teikia svarstyti parengtus pasiūlymus dėl AAA ir RSC atliekamų funkcijų radiologinio monitoringo srityje optimizavimo, nurodant teisės aktus, kuriuos reikia pakeisti, ir jų projektų pateikimo Vyriausybei terminus, kitas reikiamas priemones.

4. Esmė: siūloma:

- pritarti pasiūlymui nuo 2021-01-01 RSC perduoti AAA priskirtas radiologinio monitoringo (valstybinio, savivaldybių ir ūkio subjektų) organizavimo, atlikimo, priežiūros ir ankstyvojo perspėjimo sistemos RADIS ir ARGOS prognozavimo sistemos administravimo funkcijas kartu su AAA šių funkcijų vykdymui skiriamais valstybės biudžeto asignavimais (mokos fondu ir kt. išlaidomis), darbuotojų pareigybėmis ir įranga;

- pavesti:
  - Aplinkos ministerijai ir Sveikatos apsaugos ministerijai iki 2020-07-01 parengti ir pateikti Vyriausybei reikalingų įstatymų pakeitimo projektus;
  - Aplinkos ministerijai:
    - įvertinti ir iki 2020-04-30 pateikti Sveikatos apsaugos ministerijai informaciją apie AAA skiriamas valstybės biudžeto asignavimus radiologinio monitoringo (valstybinio, savivaldybių ir ūkio subjektų) organizavimui, atlikimui, priežiūrai ir ankstyvojo perspėjimo sistemos RADIS bei ARGOS prognozavimo sistemos administravimui;
    - parengti ir iki 2020-11-30 pateikti Vyriausybei nutarimo dėl AAA skiriamų valstybės biudžeto asignavimų, skiriamų radiologinio monitoringo (valstybinio, savivaldybių ir ūkio subjektų) organizavimui, atlikimui, priežiūrai ir ankstyvojo perspėjimo sistemos RADIS bei ARGOS prognozavimo sistemos administravimui, darbuotojų pareigybėmis ir šių funkcijų vykdymui skirtos įrangos perdavimo RSC projektą;
  - Sveikatos apsaugos ministerijai:
    - iki 2020-07-01 įvertinti Aplinkos ministerijos pateiktą informaciją apie AAA skiriamas valstybės biudžeto asignavimus nurodytų funkcijų vykdymui ir poreikį papildomų valstybės biudžeto asignavimų, būtinų RSC numatytų funkcijų perėmimui (darbo vietų įrengimui, techninės įrangos permontavimui, programinės įrangos atnaujinimui ir kt.), bei tokių lėšų poreikį pateikti Finansų ministerijai;
    - papildyti Sveikatos apsaugos ministerijos strateginio veiklos plano Visuomenės sveikatos stiprinimo programą priemone, susijusia su RSC perimamomis funkcijomis;
  - Finansų ministerijai rengiant 2021 m. ir vėlesnių metų valstybės biudžeto projektus kartu su Sveikatos apsaugos ministerija kasmet įvertinti poreikį valstybės biudžeto asignavimų, reikalingų radiologinio monitoringo (valstybinio, savivaldybių ir ūkio subjektų) organizavimui, atlikimui, priežiūrai ir ankstyvojo perspėjimo sistemos RADIS stočių tinklo plėtrai bei įrangos ir ARGOS prognozavimo sistemos atnaujinimui, įvertinant Astravo AE veiklos galimą riziką Lietuvos gyventojams ir aplinkai.
- Ipareigoti Aplinkos ministeriją ir Sveikatos apsaugos ministeriją iki įstatymų pakeitimų įsigaliojimo pagal kompetenciją parengti šių įstatymų įgyvendinamuosius teisės aktus.

5. Derinimas: suderinta su Sveikatos apsaugos ministerija, pavaldžiomis suinteresuotomis institucijomis (AAA ir RSC).

Atsižvelgiant į 2020-04-14 tarpinstituciniame pasitarime (Protokolo Nr. 15) pateiktas pastabas, Aplinkos ministerija teikia papildomą informaciją apie AAA vykdomų radiologinio monitoringo organizavimo, atlikimo, priežiūros ir ankstyvojo perspėjimo sistemos RADIS bei ARGOS prognozavimo sistemos administravimo funkcijų perdavimo RSC teigiamą poveikį, t. y.:

- **Branduolinių ir radiologinių avarijų atveju:**
  - užtikrinamas operatyvus ir kokybiškas rekomendacijų dėl apsaugomųjų (skubiųjų ir ankstyvųjų) veiksmų gyventojams taikymo pateikimas, kas ypatingai aktualu galimu avarijos Astravo AE atveju. Rekomendacijų pateikimo laikas, išvengiant tarpinės grandies, pagal preliminarinius skaičiavimus sutrumpėtų iki 2 valandų. Šiuo atveju net keletas minučių būtų svarbios nedelsiant reaguojant į ankstyvojo perspėjimo sistemos

RADIS avarinius duomenis, parengiant prognozę ARGOS sistema bei teikiant rekomendacijas dėl gyventojams taikomų apsaugomųjų veiksmų apimtį;

- užtikrinamas kokybiškas ir operatyvus integralių radiologinių tyrimų organizavimas, atlikimas ir jų rezultatų pateikimas, būtinas sprendimams dėl apsaugomųjų veiksmų taikymo ir pasekmių šalinimo;
- turimas vienas patikimas apibendrintos informacijos šaltinis, tokiu būdu didinamas teikiamų duomenų patikimumas ir pasitikėjimas gaunama informacija.

• **Optimizuojamos dviejų institucijų vykdomos funkcijos, sumažėja administracinė našta.**

• **Ilgalaikėje perspektyvoje taupomi materialiniai ir finansiniai ištekliai:**

- efektyviau išnaudojama tyrimams naudojama įranga (įrangos kiekis reikalingas vienai institucijai, darant didesnę tyrimų kiekį, mažesnis nei suminis reikalingas dviem institucijoms);
- užtikrinami pakankami žmogiškieji ištekliai budėjimui ir reagavimui avarinėse situacijose, nedidinant tam skirtų pareigybių skaičiaus.

Papildomų vienkartinių finansinių lėšų funkcijų perdavimui poreikis

Aplinkos ministerija ir Sveikatos apsaugos ministerija, siekdamos sumažinti lėšų poreikį funkcijų perėmimui, susitarė dėl bendradarbiavimo perdavus AAA funkcijas RSC:

- automatinė aerozolių matavimų įranga sutartam laikui (preliminariai 5-iems metams) liks AAA patalpose;
- AAA jau atliko pirkimą ir sudarė sutartį dėl ankstyvojo perspėjimo automatinių stočių rezultatų vizualizacijos programinės įrangos atnaujinimo ir planuoja pabaigti šį atnaujinimą iki funkcijų perdavimo.

Sveikatos apsaugos ministerijai **pakartotinai įvertinus funkcijų perėmimui būtinų lėšų poreikį**, jis sudaro **125 tūkst. Eur** (pažymimas lėšų poreikio sumažinimas 89 tūkst. Eur):

- **daugiafunkcinei informacinių technologijų įrangai (serveriui) įsigyti – 90 tūkst. Eur** (pažymėtina, kad AAA serveriai, naudojami automatinių radiologinio monitoringo duomenų kaupimui, yra pasenę ir nepatikimi, todėl lėšos, reikalingos serverio įsigijimui turėtų būti skiriamos nepriklausomai nuo to, kuri institucija šias funkcijas vykdytų);
- **RSC patalpų pritaikymui perimamoms funkcijoms** (ventiliacinės sistemos atnaujinimas, perimamos spektrometrinės įrangos perkėlimas ir pritaikymas, darbo vietų įrengimas) – **35 tūkst. Eur**.

Pažymima, kad RSC nuo 2021-01-01 galės vykdyti perimamas atitinkamas funkcijas radiologinio monitoringo srityje tik esant 2020 m. papildomai skirtoms prašomoms lėšoms.

6. Dalykinio vertinimo išvada: atsižvelgiant į 2020-04-14 tarpinstituciniame pasitarime priimtus sprendimus ir Aplinkos ministerijos papildomai pateiktą pagrindžiančią informaciją dėl funkcijų radiologinio monitoringo srityje optimizavimo teigiamo poveikio, siūlytina klausimą svarstyti Vyriausybės pasitarime, prieš tai pakartotinai aptarus tarpinstituciniame pasitarime.